

گرجستان کشوری است در منطقه قفقاز اوراسیا. این کشور که در سرحد آسیای غربی و اروپای شرقی قرار دارد، از غرب با دریای سیاه، از شمال با روسیه، از جنوب با ترکیه و ارمنستان، و از جنوب شرق با جمهوری آذربایجان هممرز است. پایتخت و بزرگترین شهر آن تفلیس است. مساحت گرجستان ۶۹،۷۰۰ مترکيلومتر مربع (۲۶،۹۱۱ مایل مربع) و جمعیت آن در سال ۲۰۱۶ در حدود ۳،۷۲ میلیون نفر بوده است. گرجستان یک جمهوری متمرکز، نیمه ریاستی است و حکومت آن از طریق دموکراسی نیابتی انتخاب می‌شود.

گرجستان یکی از کشورهای است که در هر دو قاره اروپا و آسیا قرار داشته و یکی از اهداف مقامات سیاسی تفلیس پایتخت گرجستان، عضویت در اتحادیه اروپا و ناتو است؛ که گرجستان در حال حاضر عضو ناظر در اتحادیه اروپا و ناتو می‌باشد و همکاری‌های زیادی با این دو سازمان دارند لازم است ذکر شود که کلیه قوانین گرجستان مانند قوانین اتحادیه اروپا است.

مردم بومی گرجستان، مردم گرجی مسیحی ارتدکس و پیرو کلیسای ارتدکس گرجی هستند. گرجی‌ها به زبان گرجی سخن می‌گویند که زبان رسمی کشور گرجستان است و با الفبای گرجی نوشته می‌شود که یکی از چهارده الفبای موجود در جهان می‌باشد.

دیرینگی زندگی انسان در گرجستان به ۱،۸۰۰،۰۰۰ (یک میلیون و هشتصد هزار) سال پیش می‌رسد که گروهی از انسان‌های نخستین موسوم به انسان گرجی در آن می‌زیسته‌اند. گرجستان یکی از قدیمی‌ترین کشورها و یکی از غنی‌ترین فرهنگ‌ها را داراست.

گرجستان در زمان باستان با نام ایبریا شناخته می‌شده است و امروزه در اکثر زبان‌ها با اشکال گوناگون واژه یونانی "گِژْگیا" (Georgia به معنای "کشاورزی") شناخته می‌شود.

از زمان بنیان پادشاهی گرجستان باستان یا همان ایبریا توسط پارانواز یکم در سده چهارم پیش از میلاد تا زمان حمله مغول به گرجستان در سده ۱۳ میلادی، دوره صلح و آرامش در تاریخ گرجستان است و از حمله مغول به بعد، گرجستان تاریخی پر فراز و نشیب را با ایستادگی در برابر حملات ایرانیان، عثمانی‌ها و روس‌ها گذرانده که واپسین مورد آن حمله روسیه به گرجستان در سال ۲۰۰۸ میلادی است. نقطه اوج تاریخ ارتباط گرجستان و ایران، دوران صفویه بوده است.

پس از صفویان، نادر شاه افشار به گرجستان حمله کرده و ۳۰،۰۰۰ (سی هزار) گرجی را به خراسان تبعید کرد. آغامحمدخان قاجار نیز پس از حمله به تفلیس، با قتل‌عام مردم آن شهر، یکی از خونبارترین وقایع تاریخ گرجستان را رقم زد و ۱۵،۰۰۰ گرجی را نیز به ایران کوچاند.

با امضای عهدنامه گرجیوسک در سال ۱۷۸۳، گرجستان تحت‌الحمایه روسیه شد و حدود بیست سال بعد یعنی در سال ۱۸۰۱ میلادی، روسیه، گرجستان را به عنوان یکی از فرمانداری‌های خود اعلام نمود و رژیم تزاری در گرجستان برقرار شد. در پی انقلاب ۱۹۱۷ امپراتوری روسیه، گرجستان، در ۲۶ مه ۱۹۱۸ اعلام استقلال کرد، اما ارتش سرخ شوروی در سال ۱۹۲۱ میلادی (۱۳۰۰ شمسی) به گرجستان حمله کرده و به مدت ۷۰ سال، گرجستان یکی از جمهوری‌های شوروی بود تا اینکه در سال ۱۹۹۱ میلادی (۱۳۷۰ شمسی)، مستقل شد.

گرجستان بین ۴۱ درجه و ۷ دقیقه تا ۴۳ درجه و ۳۵ دقیقه عرض شمالی، و ۴۰ درجه و ۴ دقیقه تا ۴۶ درجه و ۴۲ دقیقه طول شرقی واقع شده است.

گرجستان در شرق با جمهوری آذربایجان هممرز است که طول آن ۳۷۴٫۴ کیلومتر می‌باشد. دو راه عمده ارتباطی گرجستان با شرق، دریای خزر و ایران از این نقطه می‌گذرد (جاده زمینی و راه آهن) علاوه بر آن، لوله انتقال نفت باکو-سوپسا نیز از این مرز می‌گذرد.

در جنوب، گرجستان به ترتیب از شرق به غرب با جمهوری آذربایجان، ارمنستان و ترکیه هممرز است. طول خط مرزی بین گرجستان و ارمنستان ۲۱۶٫۷ کیلومتر و با ترکیه ۲۵۶٫۱ کیلومتر است. در غرب، مرز گرجستان به دریای سیاه می‌رسد که طول مرز ساحلی آن ۳۱۵ کیلومتر است.

جمهوری خودمختار آجاریا با مساحت ۳ هزار کیلومتر مربع در بخش جنوبی ساحل دریای سیاه در ترکیب کشور قرار دارد.

استان خودمختار اوستیای جنوبی یا سامچابلو نیز با مساحت ۳,۹ هزار کیلومتر در دامنه‌های جنوبی قفقاز بزرگ در ترکیب جمهوری گرجستان قرار دارد.

گرجستان با ۶۹,۹۰۰ هزار کیلومتر مربع مساحت، دومین جمهوری قفقاز جنوبی از نظر مساحت و جمعیت (پس از جمهوری آذربایجان) به شمار می‌رود.

درازای سواحل گرجستان در دریای سیاه ۳۵۰ کیلومتر است که میان دهانه رود دماغه «گونیو» کشیده شده‌است. همچنین شهر سوچی و استان چچن در روسیه و استان لوری در ارمنستان و دو استان ارتوین و اردهان در ترکیه و استان زاکاتالا در جمهوری آذربایجان تا ۳۰ سال گذشته جزو مناطق گرجستان بوده اما روسیه این مناطق را به زور از گرجستان جدا و تجزیه کرده و هم اکنون هم روسیه قصد تجزیه ساختن گرجستان را دارد.

تقسیمات کشوری و اداری گرجستان

کشور گرجستان به ۸ استان، یک منطقه خود مختار (اوستیای جنوبی به مرکزیت تسخینوالی) و ۲ جمهوری خودمختار به نام‌های آجاریا به مرکزیت باتومی و آبخازیا به مرکزیت سوخومی تقسیم می‌گردد. آجاریا و آبخازیا زیر نظر و تحت حاکمیت دولت مرکزی گرجستان به فعالیت می‌پردازند و فرمانداران این مناطق از طرف دولت مرکزی انتصاب و هدایت می‌شوند. اوستای جنوبی نام رسمی این استان نمی‌باشد و روسیه به این منطقه اوستای جنوبی می‌گوید نام اصلی و باستانی این منطقه استان سامچابلو می‌باشد.

پایتخت این کشور تفلیس (تلفظ: تُبیلیسی) و شهرهای مهم آن کوتائسی، روستاوی، گوری، پوتی، باتومی، سوخومی، متسختا، چیاتورا، تقیبولی، زوگدید، تسقالتوبو، تقوارچلی، گاگرا و تلاوی و تسخینوالی می‌باشند.

آب و هوا و طبیعت گرجستان

سرزمین گرجستان از دید اقلیمی منحصر به فرد است، یعنی هر چهار فصل سال دیده می‌شود به طوری که در یک زمان در کناره‌های دریای سیاه هوای تابستانی در میان نخل‌های حکم فرماست؛ در تپه ماهورهای پایکوهی، رویش علف‌های تازه و گل‌های بهاری، همچنین در کوهستان، مه غلیظ همچون ابری که با ریزش برف و باران همراه است وجود دارد.

اما کوه‌های قفقاز بزرگ همچون قازبگی و دیگر کوه‌ها، از برف ضخیم پوشیده شده‌اند. در مجموع آب و هوای گرجستان تابعی است از موقعیت جغرافیایی این سرزمین، توده‌های هوای اشباع شده از بخارات آب دریای سیاه از سمت غرب وارد دالان قفقاز و در گرجستان غربی باعث بارندگی متناوب می‌شود و با از دست دادن نسبی رطوبت از رشته کوه‌های سورامی، مسختی و ارسیانی وارد گرجستان شرقی می‌شود.

شاید به همین دلیل است که گرجستان شرقی بارندگی کمتری را دریافت می‌کند و آب و هوای آن خشک‌تر است.

ناهمواری‌ها

کشور گرجستان عمدتاً کوهستانی است. بیش از ۸۰٪ قلمرو این سرزمین را کوهستان‌ها و تپه ماهورها پوشانده‌است. فعالیت‌های عادی مربوط به زلزله در نواحی دارای ساختار آتشفشانی در گرجستان جنوبی آشکار شده‌است.

برخلاف کلیات عمومی کوه‌شناسی، قسمت گرجستان قفقاز بزرگ، در مطابقت با زمین‌شناسی و ساختار اصلی ناهمواری، به سه قسمت غربی، مرکزی و شرقی تقسیم شده‌است.

با گذر از غرب به شرق در امتداد رشته کوه قفقاز بزرگ، امکان مشاهده افزایش تدریجی آب پخشان اصلی بین رودخانه‌های دامنه‌های شمالی و جنوبی و همچنین کوه‌های نوک نیز می‌باشد که به طرف سواحل دریای سیاه و اراضی پست

کولخیس، کشیده شده‌اند، وجود دارند. همه نواحی کوهستانی که بین دره «پسو» و مرزهای شرقی جمهوری خودمختار آبخازیا کشیده شده‌اند، «قفقاز غربی» نامیده می‌شود. رشته اصلی قفقاز غربی همچون برآمدگی‌های عظیمی، پوشیده از قلل صخره‌ای برافراشته‌است که در بین آن، یخچال‌هایی در عمق حفره‌های سیرکی قرار دارند. ستیغ عظیم قفقاز بزرگ، نزدیک هزار متر بالاتر از خط برف‌های دائمی است. گذرگاه‌های کوهستانی، که در اغلب موارد، جاده‌های مالروست. در ارتفاع ۲۴۰۰ تا ۳۰۰۰ متری از سطح دریا قرار دارند.

قلل قفقاز بزرگ پوشیده از برف‌های دائمی است. واریزهای موجود درپای قله‌ها حاصل قرن‌ها فرسایش هوازدگی است. اختلاف شدید بین دمای شبانه روز، سبب تخریب حتی سنگ‌های سختی چون گرانیت، گنیس و شیست‌های دگرگون می‌شود که بیشترین قسمت رشته کوه‌ها را تشکیل می‌دهند.

آبشارهای یخی که از زبانه‌های یخچالی تشکیل می‌شود، بر روی حصارهای سنگی جریان می‌یابد و به درون دره‌های تنگ و عمیق سرازیر می‌شود. این آبشارها تعداد بی شماری جویبار و نهر را تغذیه می‌کند که رودهای کوهستانی در پایین تشکیل می‌دهند.

در قسمت شرقی قفقاز غربی، رشته کوه‌های آهکی کوتاه ترند و برآمدگی‌های نسبتاً کوتاهی را تشکیل می‌دهند. یکی از این رشته کوه‌ها توسط رود گالیدزگا به طور عمیق بریده شده‌است. از بالای کانیون، مجدداً می‌توان دامنه‌های شیب‌دار کوه‌ها را دید. این‌ها، هرچند از آهک تشکیل نیافته‌اند، اما عمدتاً ماسه سنگ‌های سخت صخره‌های آتش فشانی قدیمی هستند.

در پرتگاه‌های نوک تیز، که اخیراً با جنگل‌های غیرقابل نفوذی پوشیده شده، یکی از مراکز صنعتی گرجستان، شهر تفوارچلی قرار دارد که در دوره شوروی ساخته شده‌است. در این ناحیه، زغال سنگ در ماسه سنگ‌های ژوراسیک یافت شده‌است.

ناحیه بین کوهی شرق کولخیس

در طول رشته کوه سورامی، شاخه شرقی اراضی پست بین کوهی گرجستان واقع شده‌است. این منطقه طبیعت گوناگونی دارد. در جنوب دامنه‌های پلکانی رشته کوه‌های تریالتی سربرافراشته‌اند.

در طول پایکوه‌های آن دره رود متکواری قرار دارد که در حاشیه بستر آن راه آهن کشیده شده‌است.

قفقاز کوچک

قسمتی از منطقه کوهستانی، قفقاز کوچک است که در امتداد مرزهای گرجستان کشیده شده‌است. این منطقه دارای دو قسمت جداگانه از نظر ساختار و ناهمواری است. قسمت شمالی، رشته کوه‌های چین خورده حاشیه‌ای و بلندی‌های آتش فشانی جاواختی است. قسمت بعدی که از دریای سیاه تا تفلیس کشیده شده‌است، عمدتاً از سنگ‌های آتش فشانی ترشیاری پایین تشکیل شده‌اند. اراضی مرتفع آتش فشانی از لایه‌های جوان ترشیاری بالا و گدازه‌های کواترنری تشکیل شده‌اند که فلات بلندی را با زنجیره‌ای از مخروط‌ها و گنبدی‌های آتش فشان‌های خاموش به وجود آورده‌است.

رودها

برخورد دو رود متکواری و آراگوی

رشته کوه‌های سورامی، متسختی و ارسینانی، رودهای گرجستان را به دو حوضه دریای سیاه و دریای خزر تقسیم می‌کنند. به علت بارندگی فراوان، رودهای حوضه دریای سیاه شبکه مترکم تری را تشکیل داده و حجم آب بیشتری را نسبت به گرجستان شرقی، جاری می‌سازد. گرجستان غربی با تعداد زیادی از رودهای کوچک که از نزولات باران و قسمتی از مرداب‌ها تغذیه می‌شوند، مشخص می‌شوند. این رودها مستقیماً وارد دریای سیاه می‌شوند. در حوضه رود متکواری چنین نمونه‌هایی از رودهای جایی که سنگ‌های کربناته، گسترش یافته‌است، رودهای زیادی از چشمه‌ها یا جویبارهایی سرچشمه

می‌گیرند که از حفره‌های کارست‌های زیرزمینی بیرون می‌آیند. در سرزمین‌های بلند جاواختی در گرجستان جنوبی رودهایی وجود دارند که توسط دریاچه‌ها و به مقدار زیاد از آب‌های زیرزمینی تغذیه می‌شوند.

رودخانه‌های گرجستان دارای اهمیت اقتصادی بسیاریند. بر طبق برآوردهای منابع برق آبی، گرجستان جای مهمی را در بین کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS) اشغال می‌کند و بسیاری از کشورهای خارجی از جمله فرانسه، ایتالیا، اسپانیا، اتریش، یونان، پرتغال، صربستان، مجارستان، آلمان و بلژیک جلوتر است. [۱۲]

دریاچه‌ها

دریاچه‌ی لیبی تفلیس

تعداد دریاچه‌های گرجستان اندک است و اغلب آن‌ها کوچک می‌باشند و در چشم‌انداز گرجستان نقشی ایفا نمی‌کنند. هر چند، دریاچه‌های این کشور از نظر منشأ متفاوت اند اما دارای شکل زیبایی هستند.

سرزمین‌های بلند جاواختی بیشترین تعداد دریاچه‌ها را داراست. در گرجستان شرقی دریاچه «بازالتی» قرار دارد و در داخل محدوده شهر تفلیس دریاچه کوچک «لیبی» واقع شده‌است. تعداد زیادی دریاچه‌های مصنوعی در گرجستان ایجاد شده‌است. تعدادی از آنها حتی از دریاچه‌های طبیعی است. [۱۳]

یخچال‌ها

یخچال سوانتی

در رشته کوه قفقاز مرکزی در قلمرو گرجستان، تعداد زیادی یخچال وجود دارد. این مورد طبیعی است، زیرا حد برف‌های دائمی در قسمت غربی این رشته کوه در ارتفاع ۳۰۰۰ متری و در قسمت شرقی در ارتفاع ۳۴۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد. صدها کوه از رشته کوه‌های قفقاز بزرگ، بالاتر از این ارتفاع واقع شده‌اند. بسیاری از یخچال‌های گرجستان در دامنه‌های جنوبی قفقاز بزرگ، متمرکز شده‌اند. بسیاری از یخچال‌های گرجستان کاملاً بزرگ و گسترده هستند. به ویژه تعداد یخچال‌های بزرگ در حوضه رود «اینگوری» به حدود ۱۷۰ یخچال می‌رسد. بزرگترین آنها عبارت‌اند از: «توییری» (به طول ۱۰ کیلومتر)، «لکزیری» (به طول ۱۳٫۵ کیلومتر) و «تسانری» (به طول ۱۲ کیلومتر).

یخچال‌ها دارای اهمیت اقتصادی قابل توجهی هستند. این یخچال‌ها رودهای بزرگ گرجستان را تغذیه می‌کنند. در تابستان، یخ‌های ذوب شده در یخچال‌ها آب رودخانه‌های ریونی، اینگوری، ترک، و سایر رودها را با حجم زیاد تغذیه می‌کنند. [۱۴]

آب‌های معدنی

قفقاز جنوبی، به ویژه در گرجستان، ناحیه آتش‌فشان‌های فعال دوره‌های اخیر زمین‌شناسی است، که ناحیه‌ای زلزله خیز متراکم با حرکت‌های تکتونیکی جدید است. فعلیت نیروهای تحت‌الارضی با چشمه‌های آب گرم و معدنی مشخص می‌شود که در بسیاری از قلمرو گرجستان از زمین خارج می‌شوند.

«آب حیات» را می‌توان به چشمه‌های آب گرم و رادیواکتیویته «تسقالتوبو» لقب داد. چشمه‌های معدنی قلابایی-کربنیک مرکز آسایش گاهی «برجومی» در سراسر جهان شناخته شده‌است. آب‌های معدنی «منجی» با آب‌های «ماتسستا» در

نزدیکی «سوچی» قابل مقایسه است. چشمه‌های قلیایی-نمکی «سایر مه»، «لوگلا»، «زواره» در «جاوا» شبیه چشمه‌های «سین توکی» هستند. سرانجام اینکه چشمه‌های گوگردی-قلیایی تفلیس بسیار معروف می‌باشند. [۱۵]

خاک شناسی

در قلمرو گرجستان طیف وسیعی از خاک‌ها، از خاکستری-قهوه‌ای و شور نیمه بیابانی، یعنی خاک‌های استپی خشک و خاک‌های جنگل‌های معتدل مرطوب تا خاک‌های سرخ و پودزولی نواحی جنب مداری و خاک‌های چمنی آلپی گسترده شده است.

با وجود تفاوت‌های طبیعی اساسی بین گرجستان شرقی و گرجستان غربی، خاک‌های این دو ناحیه نیز به ویژه در اراضی پست بین کوهی، با هم تفاوت دارند. خاک‌های چمنی-کوهستانی سرزمین‌های بلند آتش فشانی گرجستان جنوبی، ویژگی‌های مخصوص خود را دارا هستند. در این جا، در فلات «آخالکالاکی»، در همسایگی «تسالکا»، «دمانیسی» و «گومارتی» تا ارتفاع ۱۲۰۰-۲۰۰۰ متری، خاک‌های چرنوزیوم کوهستانی، خاک‌های غالب است. اندکی بالاتر، در رشته کوه‌های «جاواختی»، «تریالتی» و «سامسارا» این خاک‌ها با خاک‌های چمنی-کوهستانی جایگزین می‌شوند. خاک‌های چمنی-کوهستانی گرجستان پوشیده از چمنزارهای آلپی و نیمه آلپی است که اساس دامپروری را تشکیل می‌دهد. [۱۶]

جغرافیای زیستی

پوشش گیاهی

متیانتی

طبق برآوردها، حدود ۴۰۰۰ گونه گیاهی در گرجستان یافت می‌شود. جنگل‌ها، مهم‌ترین ذخایر گیاهی گرجستان را دارا هستند که حدود یک سوم از قلمرو کشور را در بر می‌گیرند.

ناحیه بندی عمودی به روشنی با گرجستان کوهستانی مشخص می‌شود. پوشش گیاهی گرجستان شرقی متفاوت با گرجستان غربی است. پوشش گیاهی گرم و مرطوب گرجستان غربی فراوان و گوناگون است.

پوشش سبز زمین‌های پست کولخیس و تپه‌های پایکوهی گرجستان غربی بسیار غنی است. جنگل‌های درختان بارونده در خاک‌های باتلاقی کولخیس رشد کرده‌اند. گونه‌های متعددی از بلوط (ایمرتیاتی، ایبریایی، هارتویس) راش، شاه بلوط، ممرز و توسکا متناوباً با افرا، خرمالو، زبان گنجشک، زیرفون، گلابی، سیب و راش شرقی جایگزین می‌شود.

چمنزارهای کوتاه آلپی و گونه‌های فرش مانند، بلندی‌ها از ۲۳۰۰-۲۴۰۰ تا ۲۹۰۰-۳۰۰۰ متری از سطح دریا، پوشش گیاهی غالب را تشکیل می‌دهند. در این جا گیاهان کوتاه با گل‌های درشت و زیبا (جنتیانای زرد، علف خنازیر، شقایق قفقازی و...) می‌رویند. در بالای ناحیه آلپی، کوهستان‌ها عاری از پوشش گیاهی ممتد است. [۱۷]

حیات جانوری

سگ قفقازی

در گرجستان جانوران زیادی وجود دارد که به جهت گوناگونی چشم‌اندازها منحصر به فرد است، (از ناحیه جنب مداری تا کوهستان‌های پوشیده از برف). در این جا گونه‌های جانوری بومی، از جمله جانوران مهاجر از سایر نواحی جانوری،

یافت می‌شود. در گرجستان نواحی جانوری در ارتباط با ارتفاع کاملاً مشخص هستند (از نواحی استپی و جنب مداری مرطوب تا نواحی آلپی). در نواحی آلپی قفقاز بزرگ، گونه‌های متفاوتی از گوسفند و بز کوهی زندگی می‌کنند.

پرنده‌گانی که در ناحیه آلپی لانه می‌سازند شامل خروس برفی، زاغی، خروس زیبای قفقازی، که در بیشه‌ها زندگی می‌کنند و پرندگان شکاری از قبیل عقاب طلایی و کرکس ریشدار است.

ماهی‌های زیادی در آب‌های داخلی این کشور وجود دارد. رود متکواری و شاخه‌های آن مسکن مارماهی خزری، ماهی آزاد، ماهی سفید، گربه ماهی، شاه ماهی، اردک ماهی و ماهی کپور است. رودهای کوهستانی مملو از ماهی قزل آلاست. [۱۸]

در سال ۲۰۰۶ میلادی کشور گرجستان دارای ۴،۶۶۱،۴۰۱ تن جمعیت بوده که از این تعداد ۲،۲۳۷،۴۷۲ تن (۴۸٪) مردان و ۲،۴۲۳،۹۲۸ تن (۵۲٪) را زنان تشکیل داده‌اند. نرخ رشد جمعیت در گرجستان از سال ۱۹۷۵ تا ۲۰۰۵ میلادی، ۰٫۳- درصد بوده است. بر اساس آمار سال ۲۰۰۳ میلادی، نسبت زاد و ولد ۸ در ۱۰۰۰ و نسبت مرگ و میر ۱۰ در ۱۰۰۰ اعلام گردیده است.

جمعیت شهری و روستایی

میزان جمعیت روستایی کشور گرجستان در سال ۲۰۰۱ میلادی، ۴۴٪ از کل جمعیت این کشور بوده است. این رقم در سال ۱۹۸۰ میلادی، ۴۸٪ بوده است که بر این اساس نرخ جمعیت روستایی روند نزولی داشته است. نرخ رشد سالانه جمعیت روستایی بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۱ میلادی، ۰٫۱- بوده است.

جمعیت شهری این کشور در سال ۲۰۰۱ میلادی، ۳،۱۰۰،۰۰۰ تن (۵۷٪) بوده است. این رقم در سال ۱۹۸۰ میلادی، ۲،۶۰۰،۰۰۰ تن (۵۲٪) اعلام گردیده است.

نظام آموزشی

دانشگاه تفلیس

قانون اساسی گرجستان تحصیلات در مدارس تا کلاس نهم را به طور رایگان پیش بینی نموده است. هم چنین در دانشگاه‌های دولتی، دانشجویان از امکانات تحصیل رایگان برخوردار می‌باشند. در گرجستان مدارس به زبان‌های روسی، ارمنی، آذربایجانی، آسی و آبخازی وجود دارد.

با توجه به تغییراتی که در دوره پیش از دانشگاه به وجود آمده، مدت تحصیل در مدارس در مجموع به ۱۲ سال رسیده است؛ از اول تا ششم: دوره ابتدایی، از هفتم تا نهم: دوره پایه، از دهم تا دوازدهم: دوره تحصیلات متوسطه می‌باشد. از اول تا کلاس نهم اجباری و رایگان بوده، از سال دهم تا دوازدهم، اخیراً فقط بخشی از هزینه‌ها را دولت تقبل می‌کند. نوع مدارس نیز تغییر یافته است.

در سال ۲۰۰۴ میلادی، نرخ سواد در بزرگسالان (۱۵ سال و بالاتر)، ۱۰۰٪ اعلام شده است و شاخص آموزش این کشور ۰٫۸۹ بوده است.

نسبت زنان به مردان در سال ۲۰۰۱ میلادی، در دوره‌های ابتدایی، راهنمایی و متوسطه به ترتیب: ۹۵٪، ۷۳٪ و ۳۴٪ بوده است.

بهداشت و درمان

بر اساس آمار سال ۲۰۰۰ میلادی، مخارج عمومی در زمینه بهداشت و درمان، ۰٫۷٪ از تولید ناخالص ملی (GDP) کشور گرجستان را به خود اختصاص داده است که این رقم در سال ۱۹۹۰ میلادی، ۳٪ بوده است. در گرجستان بیمارستان‌های بسیار پیشرفته و به روزی در طی سال‌های اخیر ساخته شده است.

انسان‌های اولیه را می‌توان در قفقاز جنوبی، به ویژه در گرجستان، خیلی پیش از دوره پارینه سنگی ردیابی کرد. مجموعه انسان اروپایی نژاد که یک میلیون و هشتصد هزار (۱,۸۰۰,۰۰۰) سال پیش زندگی می‌کرده‌است، در حفاری‌های اخیر در ناحیه دمانیسی به دست آمده‌است.

اواخر عصر مفرغ و اوایل عصر آهن، سراسر گرجستان پیشرفت وسیعی را در حوزه اقتصادی شاهد بود که همراه با سطح بالایی از صنایع دستی، گسترش روابط تجاری و توأم با افزایش نابرابری‌های اجتماعی بود. در اواخر نیمه دوم هزاره دوم پیش از میلاد حضرت عیسی (ع)، شرایط لازم برای ظهور یک جامعه طبقاتی ایجاد شده بود.

از هزاره دوم پیش از میلاد مسیح، همزمان با قدرت گرفتن آشوری‌ها، اقوام گله دار و دامپرور از سرزمین بین‌النهرین در گرجستان سکنی گزیدند؛ که بعدها امپراتوری اورارتو را تشکیل دادند.

قابل ذکر است که قبایل گرجی یگانگی خود را همزمان با پایان عصر مفرغ، آغاز کردند. در پایان هزاره دوم و آغاز هزاره اول پیش از میلاد، در نواحی جنوب شرقی گرجستان باستان، دو اتحادیه اصلی از قبایل ظهور کردند: دیائوخی و کولخیس که هر دو آن‌ها تا قرن هشتم پیش از میلاد دوام داشتند.

در میانه قرن هشتم پیش از میلاد، دیائوخی در نتیجه قدرت گرفتن اورارتو فروپاشید. غلبه کول‌ها (کولخیس) و مخالفت آنها با تائوها (دیائوخی) نیز در این امر سهیم بود. قسمتی از سرزمین دیائوخی به کول‌ها واگذار شد. مدتی بعد کشمکش بین کول‌ها و اورارتو آغاز شد و کول‌ها شکست خوردند.

قلمرو اورارتو در زمان خود وسیع‌ترین امپراتوری به شمار می‌رفت. در قرن هفتم پیش از میلاد، همزمان با آغاز دوره ضعف اورارتو، آریایی‌ها پادشاهی ماد را تأسیس کردند. با قدرت گرفتن ماد و شکست خوردن اورارتو، ماده‌ها حوالی ارمنستان امروزی ساکن شدند که نتیجه ترکیب این دو قوم (گرجی و آریایی) قوم ارمنی بود. در اوسط قرن ششم پیش از میلاد حضرت عیسی (ع) هخامنشیان جایگزین ماده‌ها، در حکومت بر جنوب گرجستان باستان شدند.

قرن‌های ششم تا چهارم پیش از میلاد، دوره استحکام قبایل کارتلی، عمدتاً ساکنان گرجستان شرقی شد. کشمکش بین کنفدراسیون‌های مختلف گرجی در نهایت منتج به تشکیل پادشاهی «ایبریا» به پایتختی «متسختا» شد.

نقشه مناطق تحت حکومت مغول از سال ۱۲۵۹ میلادی (گرجستان جزو این مناطق نیست)

از زمان بنیان پادشاهی گرجستان باستان یا همان ایبریا توسط پارانواز یکم در سده چهارم پیش از میلاد تا زمان حمله مغول به گرجستان در سده ۱۳ میلادی، دوره صلح و آرامش در تاریخ گرجستان است و از حمله مغول به بعد، گرجستان تاریخی پر فراز و نشیب را به ایستادگی در برابر حملات ایرانیان، عثمانی‌ها و روس‌ها گذرانده است.

با امضای عهدنامه گرجیوسک در سال ۱۷۸۳، گرجستان تحت‌الحمایه روسیه شد و حدود بیست سال بعد یعنی در سال ۱۸۰۱ میلادی، روسیه، گرجستان را به عنوان یکی از فرمانداری‌های خود اعلام نمود و رژیم تزاری در گرجستان برقرار شد. گرجستان پس از انقلاب اکتبر روسیه در سال ۱۹۱۸ اعلام استقلال کرد، اما ارتش سرخ شوروی در سال ۱۹۲۱ میلادی (۱۳۰۰ شمسی) به گرجستان حمله کرده و به مدت ۷۰ سال، گرجستان یکی از جمهوری‌های شوروی بود تا اینکه در سال ۱۹۹۱ میلادی (۱۳۷۰ شمسی)، به استقلال رسمی رسید.

فرهنگ

فرهنگ غالب گرجستان فرهنگ مردم گرجی است که عنصر اصلی فرهنگ قفقاز بوده و وجوه مشترکی نیز با فرهنگ‌های سایر اقوام قفقاز داراست. فرهنگ گرجستان جزو غنی‌ترین فرهنگ‌های دنیاست.

زبان

زبان گرجی زبان مردم گرجی و زبان رسمی کشور گرجستان است.

زبان گرجی یکی از زبان‌های قفقازی و از خانواده زبان‌های کارتولی می‌باشد. این زبان جزو ۱۴ زبانی است که دارای الفبا هستند.

ادبیات

ادبیات گرجی قدمتی ۲،۵۰۰ ساله دارد و چند قرن پیش از میلاد حضرت عیسی (ع) پا به عرصه وجود نهاده است. از قدیمی‌ترین آثار ادبی اصیل گرجستان که تا دوره معاصر به یادگار مانده عبارت است از یاکوب تسورتاولی تحت عنوان «شهادت شوشانیک» (قرن پنجم) که اثری است فوق‌العاده هنری و مشحون از ایده وفاداری به میهن، قرون ۱۲-۱۳ میلادی، دوران ادبیات کلاسیک گرجی را تشکیل می‌دهد. در این هنگام است که داستان عاشقانه و رمانتیک به نام «ویسرامیانی» ترجمه سارگیس تموگولی و مجموعه داستان‌های مربوط به «آمیران دارجانیان» نوشته موسه خونلی، منظومه‌های مدح و تحسین آمیز درباره «عبدالسمیع» اثر ایوانه شاولی و «تاماریانی» اثر چاخروخادزه به وجود آمدند.

خط

خط گرجی یکی از ۱۶ سیستم نوشتاری موجود در جهان، و مخصوص نوشتن زبان گرجی و دیگر زبان‌های کارتولی است.

این سیستم نوشتاری شامل سه الفبای هم‌ارز است که عبارت‌اند از: آسْمُتاوْرولی، نوسْخوری و مُخْدْرولی، که امروزه فقط مخدرولی مورد استفاده رسمی و وسیع قرار دارد.

قدیمی‌ترین کتیبه کشف شده از زبان گرجی، نوشته شده به نخستین الفبای گرجی یعنی آسومتاورولی و مربوط به سده یکم پیش از میلاد مسیح است.

خوشنویسی

یک نوع خوشنویسی گرجی

خوشنویسی گرجی دارای قرن‌ها سابقه است. کتاب‌های دست‌نویس گرجی متعلق قرن‌های اولیه میلادی، از گنجینه‌های ملی و فرهنگی گرجستان به شمار می‌آیند. مسیحیت در ادبیات گرجی نقشی مهم داشته است و این راهبان کلیسای ارتدکس گرجی بوده‌اند که با نسخه‌برداری کتب مذهبی و نوشتن تاریخ گرجستان، خوشنویسی و خط گرجی را نگاه داشته‌اند.

هنر

انجیل

هنر گرجی مشمول هنرهای معماری، نقاشی و صورتگری از زمان باستان در اوج شکوفایی بود. این آثار، امروزه ارزش تاریخی دارد. در نظام فئودالی ترکیب هنرهای مجسمه‌سازی و پیکر تراشی و نقاشی تابع معماری بود و جزء لاینفک آثار معماری را تشکیل می‌داد. حکاکی و کنده کاری روی فلز و سفال از کهن‌ترین هنرهای گرجستان به شمار می‌آید. قرون گذشته تاریخ دقیق پیدایش این هنرها را در خود محو کرده‌اند، اما بر طبق مدارک و اسناد باستان‌شناسی قدمت هنر کنده کاری و سفال‌سازی حتی به چهار هزار و پانصد سال (۴۵۰۰) پیش می‌رسد. مجسمه‌سازی، کنده کاری

روی فلزات با هنرهای میناکاری روی طلا، پیوند محکم و ناگسستنی دارد. میناهای جداردار گرجی با نقوش مخصوص به خود، با رنگ‌های درخشان و خیره کننده و با شفافیت لعاب و سنگ‌های مصنوعی و شیشه‌های رنگین خویش، مقام اول را در جهان داراست.

اساتید گرجی هنرهای تجسمی، ذوق سرشاری برای فعالیت هنری دارند، آنان آثاری راستین و الهام بخش درباره موضوعات عصر ما خلق می‌کنند. برگزاری نمایشگاه‌های بهاره و پاییزه از تابلوهای نقاشی سراسر گرجستان در گالری تابلوهای نقاشی به صورت یک آئین سنتی درآمده است. شرکت نقاشان گرجی در نمایشگاه‌های تابلوهای نقاشی در داخل و خارج کشور مانند بلژیک، ایتالیا، بریتانیای کبیر، ایالات متحده آمریکا و... همواره با موفقیت‌های بزرگی همراه بوده است.

س آخرین شمارش قومیت که توسط دولت گرجستان در سال ۲۰۰۲ صورت پذیرفت: گرجی‌ها: ۸۳,۸٪، آذربایجانی‌ها: ۶,۵٪، ارمنی‌ها: ۵,۷٪، روس‌ها: ۱,۵٪، آسی‌ها: ۰,۹٪ و ۱,۸٪ نیز سایر اقوام بودند.

شاردن گردشگر سرشناس فرانسوی که توصیف دقیق و جامعی از گرجستان در سفرنامه خود نموده‌است چنین می‌گوید: «نژاد مردم گرجستان پاکترین و اصیل‌ترین نژادهای مشرق زمین و خالص‌ترین نژاد هاست»